

JH ENGSTRÖM: HÄRIFRÅN

fin.land. - curated by Photobooks from Finland

Tehtäviä 7.–9. -luokkalaisille ja lukiolaisille

Tehtävämateriaali käsittelee Suomen valokuvataiteen museon näyttelyitä *JH Engström: Härifrån* ja *fin.land* - curated by Photobooks from Finland. (Näyttelyt esillä 23.8.–18.11.2018)

Tehtävissä syvennytään näyttelyihin sekä valokuvaan seuraavien teemojen kautta: ympäristön tutkiminen, ajankuvaus, ekspressiivinen valokuva ja valokuvan konteksti. Tehtäviä kannattaa soveltaa oppilaiden lähtötason ja taustatietojen mukaan.

Materiaali on jaettu kahteen osaan: näyttelytehtäviin ja syventäviin tehtäviin.

Näyttelytehtävät ovat keskustelutehtäviä tai harjoituksia, jotka sopivat toteutettavaksi näyttelyn aikana.

Syventävät tehtävät on suunnattu oppitunneille ja niiden päämäärä on kannustaa oppilaita kiinnostumaan ympäristöstään ja tutkimaan erilaisia tapoja ottaa ja muokata kuvia. Itsenäiset tehtävät soveltuvat toteutettaviksi erityisesti näyttelykäynnin jälkeen.

TEKSTI JA TOIMITUS: Roope Laukkanen,
Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu,
Kuvataidekasvatus / Suomen valokuvataiteen museo,
Laura Porola, museolehtori,
Suomen valokuvataiteen museon yleisötyö

GRAAFINEN SUUNNITTELU: Anna Neva

KUVA (YKSITYISKOHTA): JH Engström: From Back Home, 2009

S U O M E N
V A L O K U V A
T A I T E E N
M U S E O

KUVA (YKSITYISKOHTA): JH Engström: kollaasi, From back home, 2009

JH ENGSTRÖM: HÄRIFRÅN

Näyttely esittelee laajan läpileikkauksen ruotsalais-valokuvaaja JH Engströmin (s. 1969) taiteellisesta tuotannosta. Esillä on valokuvia vuosilta 1991–2017. JH Engström tunnetaan omakohtaisista kuvasarjoistaan, joissa hän dokumentoi ekspressiivisesti lähipiiriään ja itseään. Kuvaajana Engström luottaa intuitioon ja ottaa rohkeasti kontaktia kuvattaviinsa. Palkituissa valokuvakirjoissaan hän on yhdistellyt ennakkoluulottomasti erilaisia kuvaus-tyylejä koko 20-vuotisen uransa ajan.

Näyttely on osa Helsingin juhlatiikkojen ohjelmaa.

fin.land. - curated by Photobooks from Finland

Maiseman käsitettä ja sen monimuotoisuutta käsittelevän näyttelyn kahdeksan valokuvataiteilijaa valittiin avoimen haun kautta keväällä 2018. Näyttelyn kuratoinnista ja näyttelyjulkaisusta vastaavat Photobooks from Finland -ryhmän jäsenet.

Photobooks from Finland on vuonna 2014 perustettu yhteisö, joka edistää ja arkistoi suomalaista valokuvataidekirjallisuutta. Näyttelyn osana julkaistaan Photobooks from Finlandin ensimmäinen valokuvakirja fin.land.

NÄYTTelyn TAITEILIJAT: Sara Hornig, Simo Karisalo, Karl Ketamo, Laura Konttinen, Sebastian Reis, Kukka-Maria Rosenlund, Aura Saarikoski ja Emma Sarpaniemi

NÄYTTelyn JA JULKAISUN KURATOIVAT: Tuomas Linna, Johannes Romppanen, Karoliina Paatos, Toni Vallasjoki ja Nita Vera

KUVA (RAJATTU): Laura Konttinen: Islands, Arrival, 2015, pigmenttivedos

NÄYTTELYTEHTÄVÄ: VALOKUVAN MUUTTUVAT MERKITYKSET

JH Engström tunnetaan laajasta oman elinpiirinsä ekspres-siivisestä dokumentaatiosta. Tämä tarkoittaa, että jokainen kuva ilmaisee sisältönsä (esimerkiksi ihmiset, esineet ja paikat) lisäksi kuvaajan henkilökohtaista elämäntilannetta, tunnetta ja ajatusmaailmaa.

Tutustukaa näyttelyyn. Näyttely koostuu useista sarjoista ja esittelee satoja kuvia eri vuosikymmeniltä ja erilaisista paikoista Värmlannin maaseudulta Pariisiin. Tarkastele kuvia yksittäisinä valokuvina sekä osana sarjan kokonaisuutta.

POHDI

Millaisia mielikuvia kuvaajan elämästä näyttelyn valo-kuvat sinussa herättävät?

Miten ekspressiivisyys näkyy näyttelyn kuvissa?
(Miten ne ilmaisevat tunnetta, henkilökohtaista maailmankuvaa, mielikuvituksesta kumpuavaa tai alitajuista?)

Mitä Engströmin näyttelyn kuvat kertovat yksittäisinä valokuvina? Entä miten niiden merkitys muuttuu osana sarjaa?

TEHTÄVÄ

Jakautukaa tehtävän alussa pareittain.

Valitse näyttelystä yksi sinua kiinnostava kuva tai sarja. Valitse sitten puhelimestasi kuva, joka sopisi valitsemasi kuvan tai sarjan pariin. Kuva voi olla samankaltainen, vastakohtainen tai esimerkiksi kuvata samaa aihetta. Voit myös ottaa uuden kuvan museotilasta.

Esittele kuvaparisi parillesi. Keskustelkaa valitsemis-tanne kuvista. Ole valmis vastaamaan ainakin seuraaviin kysymyksiin:

- Miksi valitsit juuri kyseisen kuvan tai sarjan?
- Miten valitsemasi kuva liittyy valitsemaasi kuvaan tai sarjaan?
- Millaisen kuvatekstin kirjoittaisit kuvaparillesi?

SYVENTÄVÄT TEHTÄVÄT

Syventävien tehtävien avulla oppilaat tutustuvat sattumanvaraisuuteen perustuvaan valokuvaukseen, perehtyvät erilaisiin tapoihin digitaalisesti muokata kuvia ja oppivat muodostamaan erilaisia visuaalisia kokoonpanoja. Kokonaisuuden teemoja ovat ympäristöön tutustuminen, havainnointi sekä valokuvan kontekstit.

A. SATTUMANVARAISEN KUVAUKSEN METODI

Engström on sanonut, että hän kuvaa, koska on jossain. Hänen kuvauksensa perustuu siis sattumanvaraisuuteen, intuitioon ja alitajuiseen. Tämä tarkoittaa, että hänen kuvausvalintoihinsa vaikuttaa tiedostamattomat muistot, kokemukset ja tunteet. Tätä kuvaustapaa voi harjoittaa myös luokkaolosuhteissa.

Tarvikkeet: *kaikenlaiset kamerat järjestelmäkameroista kännyköihin, tietokoneet ja muistikortinlukijat / usb-kaapelit (järjestelmä- tai digikameroita käytettäessä)*

Kesto: *noin 90 min, josta 1 h on kuvausaikaa ja 30 min purkuaikaa*

TYÖSKENTELYOHJEET:

Keksikää itsellenne sattumanvaraisuuteen perustuva kuvausmetodi. Esimerkkejä:

KUVA: JH Engström: From Back Home, 2009

- Ota kuva aina, kun kuulet linnunlaulua
- Ota kuva aina, kun näet auton
- Ota kuva aina, kun astut jalkakäytävälle
- Heitä noppaa muutaman minuutin välein ja ota kuva aina, kun saat valitsemasi luvun
- Päätä väri ja ota kuva aina, kun kohtaat sen ympäristössäsi
- Ota kuva aina, kun kohtaat uuden ihmisen

Lähtekää ulos / kulkemaan ympäristössänne kameran kanssa ja ottakaa valokuvia sattumanvaraisen kuvauksen metodia hyödyntäen.

Huom! Kuvatessa on tärkeää, että kuvia otetaan sattumanvaraisesti, joten ei kannata miettiä liikaa mistä tai millaisella tarkennuksella kuvia ottaa.

Kuvausajan jälkeen kuvia voidaan katsoa yhdessä tai käyttää materiaalina seuraavassa tehtävässä (tehtävä B).

POHTIKAA TEHTÄVÄN JÄLKEEN:

Millaisia asioita kuvasitte? Miksi?

Miten sattumanvarainen kuvausmetodinne toimi?

Miltä kuvaaminen tuntui?

Mitä ottamanne kuvat kertovat ympäristöstänne?

TAVOITTEET:

Tutkia ympäristöä sattumanvaraisen valokuvauksen metodin avulla

Rohkaista oppijoita ottamaan erilaisia valokuvia, jotka poikkeavat valokuvauksen, erityisesti ympäristön kuvauksen konventioista

Saattaa oppijat pohtimaan omia katsomisen ja ajattelun tapojaan sekä niiden vaikutuksia omaan työskentelyyn

OPS

LAAJA-ALAISET
OSAAMISTAVOITTEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1
Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2
Monilukutaito L4
Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5

KUVATAIDE:

S1 Omat kuvakulttuurit
S3 Taiteen maailmat
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan, taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria.

T2 Rohkaisee oppilasta keskustelemaan kuvista, omista havainnoistaan ja näkemyksistään ja luomaan perusteluja havainnoilleen.

T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisin menetelmin, erilaisia välineitä ja tiedon tuottamisen tapoja käyttäen esimerkiksi, digitaalisia työskentelyvälineitä

T5 Ohjaa oppilasta tutkivaan lähestymistapaan itsenäisessä ja yhteistoiminnallisessa työskentelyssä.

B. EKSPRESSIIVINEN VALOKUVA

Valokuva on ollut kokeellinen ilmaisumuoto jo yli sata vuotta, alusta lähtien. Myös JH Engström on kokeillut erilaisia luovia tapoja kehittää valokuvia. Nykyisten digitaalisten ohjelmien avulla kuvanmuokkaus ja erilaisten kuvaversioiden tuottaminen on hauskaa ja helppoa.

Tarvikkeet: Tietokoneet, kuvankäsittelyohjelma (esimerkiksi Photoshop tai ilmainen Gimp) tai vaihtoehtoisesti tabletit tai puhelimet, joissa on kuvankäsittelyohjelma.

Kesto: 90 min

TYÖSKENTELYOHJEET:

Muodostakaa tehtävässä A. ottamistanne kuvista yhteinen kuvapankki esimerkiksi Google Drive ohjelmaan, Flickr-kuvapalveluun tai koulun yhteiseen tietokantaan. Kuvat voi myös valita ilmaisesta kuvapankista, kuten Valokuvataiteen museon Flickr-sivulta (www.flickr.com/photos/valokuvataiteenmuseo).

Työskennelkää yksin tai pareittain. Valitkaa kuvakokoelmasta 1-4 kuvaa ja viekää ne käytössä olevaan kuvanmuokkausohjelmaan.

Tutkikaa erilaisia tapoja muokata valitsemianne kuvia ekspressiiviseen suuntaan. Kuvassa voi muokata esimerkiksi väriä, valoa, leikkausta, tarkkuutta ja käyttää erilaisia erityistehosteita ja layereita.

Inspiraatiota kuvanmuokkaukseen saa esimerkiksi JH Engströmin ekspressiivisesti dokumentoivista valokuvista.

Tallentakaa yhteiseen kuvapankkiinne valitsemistanne kuvista kaksi erilaista versiota, joissa välittyy jokin haluamanne tunne tai ajatus.

Tehtävän jälkeen katsokaa kuvat yhdessä ja keskustelkaa kuvanmuokkauksesta ja erilaisista muokkaustapojen vaikutuksista yhdessä ryhmän kanssa.

TAVOITTEET:

Tutkia kuvanmuokkausohjelmien avulla ekspressiivisen valokuvan tekemistä

Tutustua erilaisiin tapoihin kuvallisesti kommunikoida ajatuksia ja tunteita

Rohkaista oppijaa keskustelemaan omista valinnoistaan ja työskentelystään

OPS

LAAJA-ALAISET
OSAAMISTAVOITTEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1
Kulttuurinen osaaminen,
vuorovaikutus ja ilmaisu L2
Monilukutaito L4
Tieto- ja viestintäteknologinen
osaaminen L5

KUVATAIDE:

S1 Omat kuvakulttuurit
S2 Ympäristön kuvakulttuurit
(*Jos mukaan otetaan kuvia ilmais-
kuvapalveluista*)
S3 Taiteen maailmat
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan,
taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalis-
ta kulttuuria.
T2 Rohkaisee oppilasta keskustele-
maan kuvista, omista havainnoistaan ja
näkemyksistään ja luomaan perusteluja
havainnoilleen.
T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan
havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisin
menetelmin, erilaisia välineitä ja
tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
esimerkiksi, digitaalisia työskentely-
välineitä.
T4 Ohjaa oppilasta syventämään
kuvallisen tuottamisen taitoja ja sovel-
tamalla erilaisia materiaaleja,
tekniikoita ja ilmaisunkeinoja
T5 Ohjaa oppilasta tutkivaan
lähestymistapaan itsenäisessä ja
yhteistoiminnallisessa työskentelyssä.
T9 Innostaa oppilasta soveltamaan
eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisu
tapoja kuvallisessa tuottamisessa.

RESURSSIT:

Valokuvataiteen museon Flickr:
[https://www.flickr.com/photos/
valokuvataiteenmuseo/](https://www.flickr.com/photos/valokuvataiteenmuseo/)

Gimp tutoriaaleja:
<https://www.gimp.org/tutorials/>

Photoshop tutoriaaleja:
[https://helpx.adobe.com/photoshop/
tutorials.html](https://helpx.adobe.com/photoshop/tutorials.html)

C. VALOKUVAKIRJAT / ZINET

JH Engström on tunnettu erityisesti valokuvakirjoistaan. Valokuvakirjat ovat yleistynyt tapa esitellä valokuvia ja mahdollisuus leikkiä valokuvan muuttuvilla konteksteilla.

Asettelemalla kuvia erilaisilla tavoilla toistensa yhteyteen ne muuttavat toistensa lukutapaa. Valokuvakirjojen ja zine-lehtien tekeminen on hyvä tapa tutkia kuvien esittämistä, rytmiä ja narratiiveja.

Zine-lehdet ovat pienieräisiä, usein tulostimella toteutettuja yhden henkilön tai pienen ryhmän lehtisiä. Zinet ilmaisevat usein vahvasti tekijänsä taiteellista silmää ja mielipiteitä, sekä innostusta tiettyyn aiheeseen, kuten muotiin, skeittaukseen tai nykytaiteeseen.

Tarvikkeet: tietokoneet ja *InDesign*, *Word* tai *Google docs* -ohjelma

Kesto: 90 min

TYÖSKENTELYOHJEET:

Tehtävän voi toteuttaa yksin tai ryhmässä.

Tutkikaa yhteistä kuva-arkistoanne, joka koottiin tehtävässä B tai leikatkaa ja skannatkaa kuvat esimerkiksi aikakauslehdistä tai oppilaiden omista valokuvista.

Pohtikaa yhdessä, miten valokuva koetaan, kun se on kirjamuodossa, eikä esimerkiksi ruudulla.

Valitkaa kuva-arkistosta itseänne kiinnostavat kuvat. Tutkikaa miten niiden suhteet toisiinsa muuttuvat kuvien järjestyksen, koon, välimatkan tai kuvien välisten taukojen muuttuessa. Kiinnittäkää huomiota valokuvien keskinäiseen vuorovaikutukseen ja rytmiin.

Tehkää lopuksi pieni valmis zine valitsemistanne kuvista.

Tehtävän jälkeen valmiit zinet tulostetaan, taitetaan ja niitä katsotaan yhteisesti. Keskustelkaa erilaisista tavoista asetella ja esittää valokuvia.

TAVOITTEET:

Tutkia erilaisia valokuvan konteksteja ja tapoja asetella valokuvia toistensa yhteyteen

Tutkia zine-lehteä ilmaisumuotona ja formaattina

Saattaa oppijat ajattelemaan ilmaisumahdollisuuksiaan myös luokahuonekontekstin ulkopuolella

OPS

LAAJA-ALAISET
OSAAMISTAVOITTEET:

Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1
Kulttuurinen osaaminen,
vuorovaikutus ja ilmaisu L2
Monilukutaito L4
Tieto- ja viestintäteknologinen
osaaminen L5

KUVATAIDE:

S1 Omat kuvakulttuurit
S2 Ympäristön kuvakulttuurit
S3 Taiteen maailmat
T1 Kannustaa oppilasta havainnoimaan,
taidetta, ympäristöä ja muuta
visuaalista kulttuuria.
T2 Rohkaisee oppilasta keskustele-
maan kuvista, omista havainnoistaan ja
näkemyksistään ja luomaan perusteluja
havainnoilleen.

T3 Innostaa oppilasta ilmaisemaan
havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisin
menetelmin, erilaisia välineitä ja
tiedon tuottamisen tapoja käyttäen
esimerkiksi digitaalisia työskentely-
välineitä

T4 Ohjaa oppilasta syventämään
kuvallisen tuottamisen taitoja ja
soveltamalla erilaisia materiaaleja,
tekniikoita ja ilmaisunkeinoja

T5 Ohjaa oppilasta tutkivaan lähes-
tymistapaan itsenäisessä ja yhteis-
toiminnallisessa työskentelyssä.

T7 Ohjaa oppilasta soveltamaan
kuvallisia, sanallisia ja muita kuvantul-
kinnan menetelmiä.

T9 Innostaa oppilasta soveltamaan
eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisu
tapoja kuvallisessa tuottamisessa.

NÄYTTELYTEHTÄVÄ: SUBJEKTIIVINEN MAISEMA

Maisema sana on läsnä suomen kielessä useissa merkityksissä, kuten mielen maisema, kansallismaisema tai poliittinen maisema. Näyttelyn taiteilijat lähestyvät maisemaa muuttuvana ja katsojasta riippuvaisena, subjektiivisena.

Tutustu näyttelyyn. Katsoessasi esillä olevia valokuvia mieti, miten henkilökohtainen eli subjektiivinen näkökulma tulee esiin eri teoksissa?

POHDI

Mitä sana maisema sinulle merkitsee?

Millainen on se maisema, jota mietit sanan kuullessasi?

Millainen sinä olet katsojana?

Vaikuttavatko henkilökohtaiset ajatuksesi ja tunteesi tapaan, joilla katsot kuvia?

TEHTÄVÄ

Valitse näyttelystä 2-4 kuvaa, joissa kaikissa on erilainen tapa lähestyä maisemaa. Vertaile valitsemiasi kuvia keskenään ja mieti, millainen näkökulma, maailmankuva ja henkilö on vaikuttanut valitsemiisi kuviin.

Keskustelkaa valitsemistanne kuvista pienissä ryhmissä. Ole valmis vastaamaan ainakin seuraaviin kysymyksiin:

Miksi valitsit juuri kyseiset kuvat?

Millainen näkökulma tai suhde maisemaan valitsemillasi kuvilla on?

Miten valitsemasi kuvat poikkeavat toisistaan?

Onko valitsemillasi kuvilla jotain yhteistä?

Miten sinun henkilökohtainen näkökulmasi vaikuttaa tapaan, jolla katsot valitsemiasi kuvia?

NÄYTTELYTEHTÄVÄ: VALOKUVA VALLANKÄYTTÖNÄ

Sekä JH Engström: Härifrån ja fin.land -näyttelyt käsittelevät valokuvaa subjektiivisena eli henkilökohtaisesta näkökulmasta syntyvänä. Engström kuvaa ympäristöään intuition varassa ja omasta näkökulmastaan ekspressiivisen dokumentaation keinoin. fin.land käsittelee valokuvaa välineenä, joka on katsojasta riippuvainen ja vain subjektiivisesti totta, sekä altis erilaiselle vallankäytölle.

POHDI

Miten näkemänne näyttelyt lähestyvät valokuvaa subjektiivisena välineenä? Miten se näkyy kuvissa?

Missä tilanteessa on hyvä pyrkiä objektiiviseen, puolueettomaan ja neutraaliin dokumentaatioon ja milloin kuvaaja voi olla ekspressiivisempi ja ilmaista omia ajatuksiaan sekä tunteitaan?

Millaista vallankäyttöä valokuvaukseen liittyy?

TEHTÄVÄ

Jakautukaa pareihin.

Valitkaa kuvaaja ja kuvattava, sen jälkeen ottakaa kaksi kuvaa:

- Ottakaa kuva niin, että **kuvattava** päättää kaikesta: asennosta, kuvakulmasta, paikasta ja mahdollisesta muokkauksesta.
- Ottakaa toinen kuva niin, että **kuvaaja** päättää kaikesta.

Vaihtakaa kuvaaja ja toistakaa.

Keskustelkaa tehtävän jälkeen, miltä erilaiset valtaroolit kuvaustilanteissa tuntuivat ja miten ne näkyvät esimerkiksi arjessa ja sen kuvaustilanteissa.